

TÖVBE: GÜNAHLARDAN BERAT ETMEK

Kelime olarak "dönmek ve vazgeçmek" anlamına gelen ve daha çok Allah'a dönmeyi ve yönelmeyi ifade eden tövbe terim olarak **"İnsanın işlediği günahını anlayıp, onu bırakması ve Allah'a dönüp O'ndan, yaptığı kötülüğü ve işlediği günahı affedip bağışlamasını dilemesi, pişman olduğunu da belirterek yalnız O'na yalvarması"** demektir.

Günah ve Çeşitleri

Günah işleyen insan ya **"Allah hakkını"** veya **"kul hakkını"** ihlal etmiş olur.

Allah'a karşı işlenen günahlar iki şekilde gerçekleşir:

1. Allah'ın farz kıldığı bir görevi terk etmek

Bu tür günaha tövbe, pişmanlık duymak ve hemen o görevi yapmaya başlamak, geçmişte yapamadıklarını kaza etmek, Allah'tan af ve mağfiret dilemekle gerçekleşir. Mesela mümin namaz kılmıyor ve oruç tutmuyorsa hemen namaz kılmaya ve oruç tutmaya başlar.

2. Allah'ın haram kıldığı ve yasak ettiği bir şeyi yapmak

Bu tür günaha tövbe, haram ve yasak olan söz, fiil ve davranışı terk etmek, yaptığına pişman olmak, Allah'tan af ve mağfiret dilemekle gerçekleşir. Mesela içki içenin derhal içkiyi, kumar suçu işleyen kumarı terk etmesi gerekir.

Rabbimize karşı sorumluluk bilincinde olup günahlardan uzak durmamız bizim bu dünyaya gönderiliş gayemizdir. Akıl sahibi insanın bu dünyaya neden gönderildiğini, ne için yaşadığını, nereye gideceğini sorgulaması gerekir. Bir kul "Ben neden yaratıldım?" sorusunu kendisine sorduğunda Zariyat suresindeki şu ayeti kerime kendisine cevap olarak yeterlidir:

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ (٥٦)

"Ben cinleri ve insanları, başka değil, sırf bana kulluk etsinler diye yarattım." (Zariyat 51/56)

Büyük şair Necip Fazıl Kısakürek dizelerinde ne güzel ifade etmiştir:

Yeryüzü dediğin bir koca mâbed,
Geldik bu mâbede, maksat ibâdet...
Üç günlük dünya için gayret üstüne gayret!
Ebedî hayat için gayret yok, hayret!
Ezanlar ederken secdeye dâvet, Hep yarın diyorsun,
Oysa kim bilir; o yarın belki kıyamet..!

İnsanlara karşı işlenen günahlar kul hakkı kapsamında değerlendirilir:

Borcunu zamanında ödememek, malına veya canına zarar vermek şeklinde ki günahlar:

Bu tür günaha tövbe edebilmek için haksız olarak elde edilen malın sahibine iadesi; mal mevcut olup sahibi bilinmiyorsa, bu malın sadaka olarak verilmesi; zarar, telafi edilen bir şey ise bu zararın telafi edilmesi gerekir. Dövmek gibi telafisi mümkün olmayan bir hak ise özür dilenmesi gerekir.

Gönül kırmak, üzme, gıybet etmek, su-i zanda bulunmak şeklinde ki günahların tövbesi hak sahibinden özür dilenip helallik alınmak suretiyle yapılır. Hak sahibi ölmüş ise arkasından hayır dua yapılır, hayır ve hasenat işlenir. Peygamber Efendimiz (s.a.v) şöyle buyurmuştur:

مَنْ كَانَتْ عِنْدَهُ مَظْلَمَةٌ لِأَخِيهِ، مِنْ عَرَضِهِ أَوْ مِنْ شَيْءٍ، فَلْيَتَحَلَّلْهُ مِنْهُ الْيَوْمَ قَبْلَ أَنْ لَا يَكُونَ دِينَارٌ وَلَا دِرْهَمٌ

"Kimde başkasının malı ve namusu ile ilgili hakkı varsa, paranın ve malın geçerli olmadığı kıyamet gününden önce o kişiden helallik alsın."

إِنْ كَانَ لَهُ عَمَلٌ صَالِحٌ أَخَذَ مِنْهُ بِقَدْرِ مَظْلَمَتِهِ، وَإِنْ لَمْ تَكُنْ لَهُ حَسَنَاتٌ أَخَذَ مِنْ سَيِّئَاتِ
صَاحِبِهِ فَحُمِلَ عَلَيْهِ

“Aksi takdirde o kişinin iyiliklerinden alınarak, yaptığı haksızlıklara mukabil hak sahibine verilir. O kişinin iyiliği yoksa hak sahibinin günahlarından alınarak haksızlık edene yüklenir.” (Buhari, Mezalim, 10)

"Allah hakkı" ile ilgili günaha tövbe etmede üç şartın birlikte bulunması gerekir:

1. Günah işlediğine pişmanlık duymak,
2. İşlediği günahı terk etmek,
3. O günahı bir daha yapmamaya karar vermek.

Dolayısıyla "kul hakkı" ile ilgili günaha tövbede, Allah hakkı ile ilgili tövbedeki şartlara ilave olarak kul hakkından kurtulmak ve hak sahibi ile helalleşmek gereklidir.

Kulluk hayatımızda acizliğimizden ve unutkanlık hastalığımızdan dolayı farklı farklı günahlara dalabiliyoruz. İşte bu esnada kulluğumuzun farkına varıp tövbe kapısını çalmamız gerekiyor.

Rabbimizin Emri: Tövbe

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا تَوْبُوا إِلَى اللَّهِ تَوْبَةً نَصُوحًا عَسَىٰ رَبُّكُمْ أَن يُكَفِّرَ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَيُدْخِلَكُم
جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ يَوْمَ لَا يُخْزِي اللَّهُ النَّبِيَّ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ

“Ey iman edenler! İçten ve samimi bir tövbe ile Allah’a yönelin. Umulur ki Rabbiniz günahlarınızı örter ve sizi içinde ırmaklar akan cennetlere yerleştirir. O gün Allah Peygamber’i ve onunla beraberindeki mü’minleri utandırmayacak, hayal kırıklığına uğratmayacaktır.” (Tahrim 66/8)

Ayet-i kerime’de Rabbimiz nasuh tövbe etmemizi ister. "Tövbe-i nasûh" samîmî olarak yapılan, insanın halini düzelten ve kişinin bir daha o günaha dönmesine engel olan tövbe demektir. Hz. Ömer, Übey ibn Ka'b ve Muâz bin Cebel nasûh tövbesini şöyle tanımlamışlardır: “Tövbe-i nasûh, sütün memeye dönmediği gibi kişinin tövbe ettiği günaha bir daha dönmemesidir.” (Bağavî, Hüseyin b. Mes'ûd, Meaâlimü't-Tenzîl, VIII, 169. Dâru Taybe, Beyrut 1993)

Tövbe Kul İçin Ümit Kapısıdır

Rabbimiz şöyle buyurur:

قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا
إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ

“De ki (Allah şöyle buyuruyor): “Ey kendi aleyhlerine olarak günahta haddi aşan kullarım! Allah’ın rahmetinden ümit kesmeyin. Allah (dilerse) bütün günahları bağışlar; doğrusu O çok bağışlayıcı, çok merhametlidir.” (Zümer 39/53)

Peygamber Efendimiz de (s.a.v) şöyle buyurmuştur:

وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْ لَمْ تُذْنِبُوا لَذَهَبَ اللَّهُ بِكُمْ وَلَجَاءَ بِقَوْمٍ يُذْنِبُونَ فَيَسْتَغْفِرُونَ اللَّهَ فَيَغْفِرُ لَهُمْ

"Nefsim kudret elinde tutan Allah’a yemin ederim ki; eğer siz hiç günah işlemeseydiniz, Allah Teâla hazretleri sizi helak eder ve yerinize, günah işleyecek (fakat tövbeleri sebebiyle) mağfiret edeceği kimseler yaratırdı." (Müslim, Tevbe, 9)

كُلُّ بَنِي آدَمَ خَطَّاءٌ وَخَيْرُ الْخَطَّائِينَ التَّوَّابُونَ

“İnsanoğlunun her biri hata yapar. Ancak hata yapanların en hayırlısı hatasına tövbe edendir.” (İbn Mâce, Zühd 30)

Kıssa:

Ebû Saîd Sa'd İbni Mâlik İbni Sinân el-Hudrî (r.a)'den rivayet edildiğine göre Resûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

“Vaktiyle doksan dokuz kişiyi öldürmüş bir adam vardı. Bu zât yeryüzünde en büyük âlimin kim olduğunu soruşturdu. Ona bir râhibi gösterdiler.

Bu adam râhibe giderek: “Doksan dokuz adam öldürdüm. Tövbe etsem kabul olur mu?” diye sordu.

Râhip: “Hayır, kabul olmaz”, deyince onu da öldürdü. Böylece öldürdüğü adamların sayısını yüze tamamladı. Sonra yine yeryüzünde en büyük âlimin kim olduğunu soruşturdu. Ona bir âlimi tavsiye ettiler. Onun yanına giderek: Yüz kişiyi öldürdüğünü söyledi; tövbesinin kabul olup olmayacağını sordu.

Âlim: “Elbette kabul olur. İnsanla tövbe arasına kim girebilir ki! Sen falan yere git. Orada Allah Teâlâ'ya ibadet eden insanlar var. Sen de onlarla birlikte Allah'a ibadet et. Sakın memleketine dönme. Zira orası fena bir yerdir” dedi.

Adam, denilen yere gitmek üzere yola çıktı. Yarı yola varınca eceli yetti. Rahmet melekleriyle azap melekleri o adamı kimin alıp götüreceği konusunda tartışmaya başladılar.

Rahmet melekleri: “O adam tövbe ederek ve kalbiyle Allah'a yönelerek yola düştü” dediler.

Azap melekleri ise: “O adam hayatında hiç iyilik yapmadı ki” dediler.

Bu sırada insan kılığına girmiş bir melek çıkageldi. Melekler onu aralarında hakem tayin ettiler.

Hakem olan melek: “Geldiği yerle gittiği yeri ölçün. Hangisine daha yakınsa, adam o tarafa aittir” dedi.

Melekler iki mesâfeyi de ölçtüler. Gitmek istediği yerin daha yakın olduğunu gördüler. Bunun üzerine onu rahmet melekleri alıp götürdü.” (Buharî, Enbiya 50; Müslim, Tövbe 46)

Tövbe Ertelenmeye Gelmez

Mevlânâ, mânevî dünyadan uzaklaşarak süflî arzularla dolan kimselerin hâlini bir hikâyeye tarzında şöyle tasvir etmektedir:

“Tatlı sözlü, fakat sert huylu adamın biri yol üstüne dikenli çalı dikmişti. Yoldan geçenler onu ayıpladılar;

“Bunları sök at.” dediler.

Fakat o ihmal etti ve onu sökmedi.

Dikenli çalı, her an biraz daha büyüyor, çoğalıyordu. Halkın ayağı, diken yarası ile kanlara bulanıyordu. Geçenlerin elbisesi dikenlerden yırtılıyor, yalın ayak gezen yoksulların ayakları paramparça oluyordu. Bir Hak dostu o adama;

“Bunları sökmelisin!” diye emir verince, o:

“Evet, sökerim.” dedi. Fakat “Yarın, öbür gün sökerim!” diye ihmal etti... Bu müddet içinde de diktiği dikenler kökleşti, kuvvetlendi.

Yine Hak dostu olan kişi ona:

“Ey vaadini yerine getirmeyen, sözünde durmayan kişi!.. Beri gel, söz verdin, sürüncemede bırakma! Vazifeni yerine getir, artık daha fazla ihmal etme!.. (Helâke yaklaşıyorsun!..)” dedi

Çalıyı diken adam:

“Merak etmeyin, sökerim.” dedi.

Hak dostu:

“Çabuk ol, işi savsaklama, vaadini yerine getir!” diye nasihat etti. “Sen yarın bu işi görürüm diyorsun ama, şunu iyi bil ki, gün geçip gittikçe o dikenler daha çok artıyor, kuvvetleniyor. Onu sökecek olan sen de ihtiyarlıyorsun, güçten kuvvetten düşüyorsun. Şunu bil ki, diken güçlenmede, boy atmada; diken sökecek kişi olan sen ise ihtiyarlamaktasın; gücün kuvvetin de devamlı eksilmede... Çabuk ol, vaktini boşa geçirme! Kendi helâkini hazırlama!”

Hikâyede mecâzî olarak ifade edilen dikenler, insandaki benlik, bütün nimetleri kendinde toplama hırsı, israf çılgınlığı, her çeşit günah ve kötü alışkanlıklardır. Bu günahlar, farkında olmadan insanın rûhânî hayatını zedeleyerek onda merhametsizlik, duygusuzluk, Allah'ın mahlûkâtına hizmetten uzak kalmak ve kendini beğenme (ucub) gibi menfî hâllere sevk eder. Bu ise, insanın kalbinin mânen ölüm hastalığına yakalanması demektir.

Kalbin Cilası: Tövbe

Rasulullah (s.a.v) buyurdu ki:

إِنَّ الْعَبْدَ إِذَا أَخْطَأَ خَطِيئَةً نُكِّتَتْ فِي قَلْبِهِ نُكْتَةٌ سَوْدَاءُ

"Kul, bir hata işlediği zaman kalbine siyah bir nokta vurulur,

فَإِذَا هُوَ نَزَعَ وَاسْتَغْفَرَ وَتَابَ سَقِلَ قَلْبُهُ

Şayet el çeker, mağfiret diler ve tevbe ederse kalbi cilalanır.

وَإِنْ عَادَ زِيدَ فِيهَا حَتَّى تَعْلُوَ قَلْبُهُ وَهُوَ الرَّأْنُ الَّذِي ذَكَرَ اللَّهُ : (كَلَّا بَلْ رَانَ عَلَى قُلُوبِهِمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ)

"Eğer tövbe etmezse siyah nokta artırılır ve neticede bütün kalbini istila eder. İşte Allah'ın, "gerçek şu ki onların kazanmış oldukları günahlar, kalplerini örtmüştür." (Mutaffifin, 83/14) diye zikrettiği örtü budur." (Müslim, Tevbe,10)

Nasıl Tövbe Etmeliyiz?

İlmin kapısı Hz.Ali (r.a.) bu konuda bize yol göstermektedir. Hz. Ali, bir bedevînin hızlıca,

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَغْفِرُكَ وَآتُوبُ إِلَيْكَ

"Ey Allah'ım, senden beni bağışlamamı diliyor ve (sana günahlarımdan dolayı) tövbe ediyorum" diyerek tövbe ettiğini duymuş ve ona,

-“Ey adam! Tövbede dil çabukluğu, yalancıların tövbesidir” demiştir.

-Adamın, “O halde tövbe nedir?” diye sorması üzerine,

-Hz. Ali ona, "Tövbenin altı özelliği vardır" demiş ve bu özellikleri şöyle sıralamıştır:

- 1-Geçmiş günahlara pişmanlık duymak,
- 2-Yerine getiremediği farzları kaza etmek,
- 3-Mazlumun hakkını vermek,
- 4-Hak sahipleriyle helalleşmek,
- 5-Bir daha günaha dönmemeye azmetmek,
- 6-İbadet ve itaat ile nefsi olgunlaştırmaktır.

Rasûlullah (s.a.v)buyurdular ki:

إِنَّ اللَّهَ يَقْبَلُ تَوْبَةَ الْعَبْدِ مَا لَمْ يُغْرَعِرْ

"Son nefesini vermedikçe Allah, kulun tevbesini kabul eder." (Tirmizî, Da'avât 103)

Şeytan bize gülmeden

Oyununa gelmeden

Gâfil halde ölmeden

Tövbe edelim tövbe

Ey Allâh'ım! Sen bizim Rabbimizsin. Sen'den başka ilâhımız yoktur. Bizi Sen yarattın ve bizler Sen'in kulunuz. Ve biz î mân ve kulluğumuzda gücümüz yettiği kadar Sen'in ahdü misâkın üzereyiz. Yâ Rabbi! Yaptıklarımızın şerrinden Sana sığınırız. Sen'in bize ihsân ettiğin nimetleri ikrar ve îtirâf ederiz. Kendi kusur ve günahlarımızı da ikrar ve îtirâf ederiz. Yâ Rabbi! Sen bizi af ve mağfiret eyle. Zira Sen'den başkası günahlarımızı af ve mağfiret edemez. Amiin....

NOT:

Değerli kardeşlerim!

1) 6 Şubat 2023 tarihinde millet olarak hepimizin ciğerini dağlayan çok büyük bir depremle sarsıldık. Ateş sadece düştüğü yeri değil hepimizin yüreğini yaktı. Biliyoruz ki her türlü zorluğu omuz omuza, gönül gönüle aşan aziz milletimiz, Rabbimizin rahmet ve inayetiyle her zaman yaralarını birlik ve beraberlik içinde saracaktır. Bu vesileyle geçmişten günümüze afetlerde vefat eden bütün kardeşlerimize Cenâb-ı Haktan rahmet, yakınlarına ve milletimize başsağlığı diliyorum. Yüce Rabbimiz, bizlere bir daha böyle acılar yaşatmasın. Ülkemizi, milletimizi, İslam âlemini ve bütün insanlığı her türlü afetten muhafaza buyursun.

2) Hac ön kayıtlarının son günü

3) 13 Şubat Perşembe'yi Cuma'ya bağlayan gece Berat Kandilini idrak edeceğiz. Bütün kardeşlerimizi yatsı namazı öncesi camilerimizde düzenlenecek olan kandil programımıza davet ediyoruz